

► Kalvhåggån - Kartlegging og vurdering av naturmangfold

Sammendrag

I planområdet Kalvhåggån ved Skarvatnet i Oppdal planlegges det 15 nye hyttetomter i et område hvor det fra før er åtte hytter. Planområdet ligger mellom Nerskogvegen og Skarvatnet. Kalvhåggån inngår i et større kartleggingsområde som blir kartlagt i 2023 av et annet firma, men planområdet ble kartlagt i samarbeid med Norconsult.

Øvre del av planområdet består av fjellbjørkeskog som er påvirket av kildevann, og dermed er fuktig, med høyvokste og noe kalkkrevende vegetasjon. Skogen er også påvirket av langvarig beite. Der terrenget flater ut mot Skarvatnet er det myrlendt, med en åpen strandsone helt nederst ved Skarvatnet. Myra og strandsonen er også påvirket av kalkrikt sigevann. Flere små bekker renner gjennom planområdet. Denne variasjonen i naturtyper danner grunnlag for mange arter planter i planområdet. Det ble ikke funnet viktige naturtypelokaliteter i planområdet, og det ble ikke funnet rødlistede arter.

Tiltaket vil føre til at deler av fjellbjørkeskogen med tilhørende bakkevegetasjon forsvinner. Indirekte kan tiltaket føre til økt slitasje på vegetasjon andre steder i planområdet, og i naturen rundt, som følge av økt menneskelig ferdsel. Det er også trolig at planområdet blir noe mindre attraktivt for vilt og beitedyr, som kan føre til økt gjengroing.

Mulige skadereduserende tiltak er blant annet å redusere hogst til et minimum, for å ivareta leveområder for spurvefugler, samt å sette igjen ubebygde vegetasjonssoner langs bekkene, både av hensyn til biologisk mangfold og for å sikre lokal overvannshåndtering. Å begrense inngjerdingen rundt hver tomt vil også gi god plass for beitedyr, noe som er positivt for lokalt naturmangfold.

1 Innledning og tiltaksbeskrivelse

Planområdet Kalvhåggån ligger mellom Skarvatnet og Nerskogvegen (fylkesvei 6516), i Oppdal kommune. I planområdet ligger det åtte hytter fra før, og antallet skal økes med 15 hytter ved å fortette. De nye hyttene skal konsentreres i tre arealer som ligger tett opptil Nerskogvegen, øverst i planområdet. Hele planområdet er omtrent 81 dekar. Areal er regulert til fritidsbebyggelse.

Det er planlagt 15 nye hyttetomter, med tomtestørrelser mellom 500 og 750 m² (Figur 4). Hyttetomtene er grovt sett planlagt i tre klynger, én nord i planområdet, og to i sør. Det skal ikke etableres nye avkjørsler. De nye hyttene med tomter vil direkte beslaglegge omtrent 11 dekar av naturen i planområdet, og det forventes at noe mer areal vil bli påvirket i forbindelse med anleggsarbeid. Det skal etableres to felles parkeringsplasser, med gangveier bort til hyttene, som også kan brukes til varelevering. I tillegg planlegges det å opparbeide stier ned til strandsonen, og i noen grad legge til rette for opphold i strandsonen ved å opparbeide grillplass o.l. Det reguleres også for mulighet til å bygge båtnaust ved siden av eksisterende båtnaust.

2 Metode

Denne rapporten baserer seg på allerede innhentet informasjon som ligger offentlig tilgjengelig i tjenester som Artskart, Naturbase og historiske flyfoto. I tillegg ble det utført feltarbeid i planområdet den 16. august 2023, av naturforvalter Hauk Liebe. Det ble da søkt etter naturverdier som rødlistede arter, viktige naturtyper og viktige funksjonsområder for arter. Det ble søkt etter fremmede skadelige arter i planområdet, der det ble fokusert på arter som står oppført på Miljødirektoratets liste over arter som prioriteres for kartlegging i forbindelse med massehåndteringstiltak. Forholdene for feltarbeid var gode.

Planområdet inngår i det større kartleggingsområdet «250838 Oppdal Skarvatnet» som ble kartlagt i 2023 av et annet firma (Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS) på oppdrag for Miljødirektoratet. Kartleggingen for Miljødirektoratet er overordnet og har i hovedsak fokus på å avdekke naturtypelokaliteter i henhold til deres kartleggingsinstruks (M-2209). Liebe kartla sammen med Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter i planområdet, og vurderingen av om det var naturtypelokaliteter i planområdet er gjort i enighet mellom Norconsult og Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter.

Ved verdivurdering av delområder er det sett til Miljødirektoratets veileder for konsekvensutredninger (M-1941), men siden tiltaket ikke er pliktig en konsekvensutredning er ikke metodikken beskrevet i M-1941 fulgt.

Figur 1: Planområdet (rødt omriss) ligger i Oppdal kommune, nordvest for Oppdal sentrum, ved Skarvatnet.

3 Områdebeskrivelse

Kalvhåggån ligger på omtrent 870 moh i Oppdal kommune (Figur 1), og naturen er preget av den høye beliggenheten. Planområdet består av en blanding av fjellbjørkeskog og åpne områder, hvor noen de åpne områdene er å betegne som myr. Planområdet grenser i nedkant (på østsiden) til Skarvatnet, og det er en liten strandsone i tilknytning til innsjøen. Strandsonen er i de fleste tilfeller fuktige og åpen, med mange planter tilknyttet mer kalkrike myrer. Berggrunnen i området består i hovedsak av ryolitt, som i liten grad legger grunnlag for næringskrevende vegetasjon. Likevel forekommer mer næringskrevende planter som følge av kalkrikt sigevann fra grunnen. Løsmassedekket er tynt. I nærområdet er det tidligere kartlagt naturbeitemarker og semi-naturlig myr, som begge er rødlistede naturtyper.

Flere mindre bekker renner gjennom planområdet, og disse er trolig viktige for å drenere vann fra planområdet og høyereliggende områder i nærområdet.

Per 2023 er det åtte hytter som ligger spredt i planområdet, med varierende grad av opparbeidet tomt rundt. Planområdet har hatt hytter siden 1980-tallet, og det har blitt brukt til utmarksbeite både før og etter hytteutbyggingen. Planområdet har vært tresatt siden 1960-tallet, og trolig tidligere. Bakkevegetasjonen i bjørkeskogen bærer noe preg av beiting, men faller ikke under definisjonene til den overordnede naturtypen «semi-naturlig eng». Bjørkeskogen er fuktig, og er påvirket av kildevann. Det er også en tydelig kilde sentralt i planområdet med vegetasjon som tyder på at dette er en kilde med vannføring store deler av året.

Myrene i planområdet er små, og tydelig påvirket av kalkrikt sigevann, men de er ikke kalkrike nok til å bli kartlagt som rikmyr etter Miljødirektoratets instruks. I nedkant av myrene finnes det flere steder en strandsone med grus og sand, med kalkkrevende myrarter. På enkelte steder er strandsonen opparbeidet med naust. Myrene befinner seg nederst i planområdet, der terrenget flater noe ut mot Skarvatnet, mens det øverste beltet er dominert av fjellbjørkeskog.

Figur 2: Myrene i planområdet ligger først og fremst ned mot Skarvatnet, og er dominert av høye gras- og starrarter som følge av det kalkrike sigevannet.

Figur 3: Bjørkeskogen i planområdet har relativt høy og frodig bakkevegetasjon på grunn av kildevannspåvirkningen, og er også preget av beite.

3.1 *Naturtyper*

Det ble ikke funnet naturtypelokaliteter i planområdet i løpet av feltarbeidet, og det er heller ingen tidligere registreringer av naturtypelokaliteter i planområdet.

3.2 *Artsforekomster*

Det er få observasjoner av arter i planområdet. Noen rødlistede fuglearter er observert i tilknytning til Skarvatnet, som bergand (sterkt truet - EN), fiskemåke (sårbar - VU) og rødstilk (nær truet - NT). I tillegg er rødlistede spurvefugler som granmeis (VU) og grønnfink (VU) observert i nærheten. Hare (NT) er observert flere ganger i nærmiljøet, og ble også observert den 16.08.2023.

Ingen rødlistede arter fugl, planter, sopp, mose eller lav ble funnet under feltarbeidet. Ettersom det er variasjon i naturtyper og påvirkning innad i planområdet (myrer, bekker, bjørkeskog som er beitet i forskjellig grad, strandsone) og kalkrikt sigevann, er det et stort mangfold av karplanter, moser og sopp i planområdet. Følgende arter ble funnet, og det er ikke alle arter som ble notert:

Dunbjørk, dvergbjørk, skogstorkenebb, tyrihjelmsk, kvassbunke, lappvier, blåbær, harerug, bleikstarr, gulaks, føyllblom, marikåpe-arter, jåblom, flaskestarr, småstarr, blokkebær, sotstarr, gulstarr, skogsnelle, kastanjesiv, mjøduert, hårstarr, myrmaure, kvitmaure, nikkevintergrønn, fjelltistel, rødknapp, fjellfrøstjerne, bjørnebrodd, svarttopp, klubbstarr, særbustarr, trillingsiv, fjellstarr, snøsøte, marigras, bukkeblad, myrklegg, gulsildre, hestehov, vendelrot, enghumleblom, føyllblom, dystarr, torvull, duskull, blåklokke, dvergjamne, furumose, myrfiltmose, rødtorvmose, palmemose, myrskrubb og blek skjeggriske.

3.3 *Funksjonsområder for arter*

Det er ikke kjent noen funksjonsområder for arter, som for eksempel trekkruer. Planområdets plassering mellom Nerskogveien og Skarvatnet gjør det lite attraktivt som trekk- og leveområde for større vilt. Varierte og rike fjellbjørkeskoger som i Kalvhåggån, er fine leveområder for småfugl. Ingen rødlistede fuglearter ble observert under feltarbeidet, men det var mye spurvefugl i skogen i planområdet. Til tross for at det er flere rødlistede arter i planområdet, utpeker ikke planområdet seg som et typisk funksjonsområde for noen av disse artene. Det er lite trolig et hekkeområde for de vanntilknyttede fuglene, og spurvefuglene og hare har diffuse og store funksjonsområder uten tydelige kjerneområder.

Planområdet kan derfor regnes som økologisk funksjonsområde for vanlige arter som spurvefugl og mindre pattedyr. I henhold til M-1941 tillegges området **noe verdi** som økologisk funksjonsområde.

Figur 4: Planområdet (rødt omriss), med de 15 nye hyttetomtene (svart omriss) og ny vei og parkering (grå skravur). Bekker med vesentlig vannføring er markert med mørkeblått, men også mindre bekker, særlig sør i planområdet bør hensyntas.

4 Virkninger av tiltaket

Hyttetomtene ligger i det øvre beltet av planområdet, nær Nerskogveien. Dette direkte arealbeslaget vil i hovedsak komme fjellbjørkeskogen. Vegetasjonen i myrene og i strandsonen vil derfor ikke bli direkte berørt av hytteutbyggingen, men vegetasjonen i strandsonen vil bli berørt av eventuelle nye naust og ny oppholdsplass.

Noen av hyttetomtene er planlagt i bratt terreng. Dette vil medføre enten store fyllinger, eller at det må graves av mye masse. Begge disse alternativene er negative for lokal bakkevegetasjon.

Hyttetomtene i den midterste klyngen av hyttetomter er planlagt i en del av bjørkeskogen som er svært fuktig. Her er det også et kildeframsprang og to bekker. Disse arealene er trolig svært fuktige, og i tillegg til at dette kan skape utfordringer med tanke på overvannshåndtering senere, vil kildevegetasjonen forsvinne. Hvis det blir bestemt at det skal bygges hytter i denne midterste klyngen av hytter, er det sannsynlig at en eller flere bekker må legges i rør.

Tiltaket vil trolig føre til at planområdet blir mindre attraktivt for beitedyr, og gro igjen mer enn i dag. Dette vil være negativt for arter tilknyttet kulturlandskapet og som drar nytte av beiting og åpne områder. Dette gjelder både karplanter og sopp, og derfor også insekter. Tiltaket vil også føre til færre spurvefugler i planområdet.

I tillegg til de direkte effektene i planområdet, vil flere hytter føre til flere brukere av naturen rundt Skarvatnet og i Oppdal generelt. Dette kan føre til økt slitasje på naturen, for eksempel i form av tråkkaskader og forsøpling. Det forventes spesielt at vegetasjonen i strandsonen vil bli negativt påvirket og stedvis slitt bort, da strandsonen ofte er arealer som blir mye til rekreasjon. Flere mennesker i naturen kan øke antall episoder med fluktatferd hos vilt, noe som tærer på energiressursene til viltet.

Tiltaket tar små arealer og bidrar til en liten økning i antall personer i fjellet. Isolert sett er virkningene av tiltaket små. I henhold til M-1941 kan tiltaket sies å føre til **noe forringelse** på det naturverdiene i området

5 Virkninger i anleggsfasen

I anleggsfasen er forventet at noe større arealer enn selve hyttetomtene blir benyttet for å bygge hyttene. Kjøring med maskiner vil forstyrre og ødelegge noe av bakkevegetasjonen, men det vil være en midlertidig forstyrrelse. Anleggsfasen vil også kunne være forstyrrende for lokalt dyreliv, og skremme vekk fugl og pattedyr fra tomten og fra nærliggende områder.

6 Skadereduserende tiltak

6.1 Unngå

Unngå hogst av trær og rydding av kratt i fuglenes hekketid (mai-juli). Vegetasjonsrydding må altså foregå i perioden august-april.

For å legge til rette for lokalt fugleliv bør færrest mulig trær hogges, og færrest mulig store busker fjernes.

Ytterligere opparbeiding av strandsonen bør i liten grad forekomme, da dette vil slite på artene tilknyttet det åpne, fuktige miljøet der.

Bekkene som renner gjennom planområdet, bidrar til å skape et variert biologisk mangfold. I tillegg er bekkene viktige med tanke på overvannshåndtering, og leder vannet effektivt gjennom og ut av planområdet ved store nedbørmengder. Derfor bør bekkene med en hensynssone på minst én meter på hver side skånes for utbygging så langt det lar seg gjøre.

6.2 Avbøte

På arealene som blir valgt til utbygging av hytter bør bygging skje så skånsomt som mulig. Det bør legges opp til minst mulig terrenginngrep, minst mulig graving, fjerning og tilførsel av masser. I stedet for å tilføre masser å bygge hyttene på «puter», bør man tilstrebe å plassere hyttene i terrenget, for eksempel på påler. Da vil lokal vegetasjon bli ivaretatt i størst mulig grad, og vil kunne vokse raskt tilbake på arealene som har blitt som anleggsområde.

For å opprettholde naturverdiene i naturtypelokalitetene er det viktig at beitedyr fremdeles har tilgang til arealene. Dette sikrer man best ved å ta inn bestemmelser som gjør at hytteeiere ikke kan gjerde inn, eller kun kan gjerde inn små deler av hyttetomten. Det vil også være fordelaktig å hindre gjengroing ved å fjerne busker som beitedyrene ikke spiser, spesielt einer.

6.3 Kompensere

Et mulig tiltak for å kompensere for beslaglagt areal, er å ha torvtak på hyttene. Da vil lokale planter og insekter fremdeles ha et leveområde på hyttetomten. Et torvtak bør i så fall etableres ved at man bruker torva fra arealet man graver opp når hytta skal bygges, dersom ikke hytta bygges på påler. Man bør ikke grave opp torv eller bakkevegetasjon andre steder og frakte til planområdet, da dette vil være negativt for lokalt naturmangfold på stedet der torva hentes.

6.4 Restaurere

Overflatetorv som graves av i forbindelse med anleggsarbeidet bør legges til side i egne ranker. Denne torva kan i avslutningen av anleggsfasen legges tilbake på midlertidige anleggsområder eller steder der vegetasjonen er skadet av kjøring, for at vegetasjonen raskere kan vokse tilbake. Eventuelt kan torva brukes på tak.

Figur 5: Vegetasjonen tilpasset fuktige, åpne områder i strandsonen kan fort bli slitt vekk dersom strandsonen blir opparbeidet.

Figur 6: Bekker og beitedyr bidrar til variert vegetasjon. Å ivareta beitemulighetene er viktig for mange arter, og bekkene bør ivaretas for å sikre god overvannshåndtering.

7 Naturmangfoldloven §§8-12

§ 8 Kunnskapsgrunnlaget

Planområdet er lite i utstrekning, og det varierer lite med tanke på naturgrunnlag. Planområdet er allerede påvirket av utbygging. Kunnskapsgrunnlaget anses som tilstrekkelig, ettersom det ble gjennomført feltarbeid i plantenes vekstsesong. Området har i tillegg til Norconsults kartlegging også blitt kartlagt av et annet firma i forbindelse med et annet prosjekt, og dette bidrar til forbedret kunnskapsgrunnlag.

§ 9 Føre-var-prinsippet

Kunnskapsgrunnlaget anses som godt, og føre-var prinsippet kommer ikke til anvendelse.

§ 10 Økosystemtilnærming og samlet belastning

I likhet med de fleste andre hytteutbygginger i fjellområder, er også Kalvhåggån et lite prosjekt som isolert sett har små konsekvenser for lokalt naturmangfold. Hytteutbygging i fjellet generelt sett beslaglegger store arealer, og øker antallet mennesker i fjellet, og med slitasjen på naturen og stresset for vilt. Oppdal er en kommune med svært mange hytter allerede og hvor det bygges og planlegges flere hytter i fremtiden. Sett i lys av dette bidrar utbyggingen i Kalvhåggån til økt samlet belastning på fjelløkosystemet både lokalt på Oppdal, og nasjonalt.

§§ 11 og 12 Kostandene ved miljøforringelse og miljøforsvarlig teknikker og driftsmetoder

Det legges til grunn at tiltakshaver etterfølger prinsippene i naturmangfoldloven §§ 11 og 12 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver, og at det benyttes miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder.

8 Referanser

Artsdatabanken. (2018). *Fremmedartslista*.

Artsdatabanken. (2018). *Norsk rødliste for naturtyper 2018*. Hentet fra <https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>

Artsdatabanken. (2021). *Norsk rødliste for arter 2021*. Artsdatabanken.

Artsdatabanken. (2023, 04 24). *Artskart*. Hentet fra www.artskart.artsdatabanken.no

Kommunekart. (2023, 05 04). *Kommunekart*. Hentet fra <https://kommunekart.com/>

Miljødirektoratet. (2022). *M-2209 Kartleggingsinstruks. Kartlegging av terrestriske Naturtyper etter NiN2*.

Miljødirektoratet. (2023, 04 07). *Karteksport*. Hentet fra <https://karteksport.miljodirektoratet.no/>

Miljødirektoratet. (2023, 02 08). *Naturbase kart*. Hentet fra <https://geocortex01.miljodirektoratet.no/Html5Viewer/?viewer=naturbase>

Norges Geologiske Undersøkelse. (2023, 05 02). *NGU*. Hentet fra Geologien i min kommune: <https://geo.ngu.no/kart/minkommune/>

D01	2023-09-08	For gjennomlesing hos kunde	HAULIE	TOISD	HAULIE
Versjon	Dato	Beskrivelse	Utarbeidet	Fagkontrollert	Godkjent

Dette dokumentet er utarbeidet av Norconsult AS som del av det oppdraget som dokumentet omhandler. Opphavsretten tilhører Norconsult AS. Dokumentet må bare benyttes til det formål som oppdragsavtalen beskriver, og må ikke kopieres eller gjøres tilgjengelig på annen måte eller i større utstrekning enn formålet tilsier.